

Tilleggsuttalelse fra Tokke JFF angående Statkrafts søknad om overføring av Espelitjønn til Tokke kraftverk.

På oppdrag av Statkraft, har NINA sammen med Høyskolen i Telemark og LFI, utarbeidet rapport 1050, Ferskvannsbiologiske undersøkelser i Tokkeåi og Bandakdeltaet.

Tokke JFF har tidligere anmodet om utsatt høringsfrist for uttale til Statkrafts søknad om overføring av vann fra Espelitjønn til Tokke1, da vi forventet at rapporten kunne frembringe vesentlige opplysninger om saken. Nå er rapporten klar og vi har følgende å bemerke.

Rapporten er grundig, men det går klart frem at den er utarbeidet ut fra et stramt mandat. Rapporten konkluderer med at storørretstammen i Tokkeåi er sårbar, og en anbefaler derfor tiltak for å sikre at den vil være levedyktig.

God vannføring er en viktig forutsetning for å beholde storørretstammen i Bandak og Tokkeåi. Det er derfor av vesentlig betydning at eksisterende vannkilder, som drenerer til Tokkeåi, ikke reduseres.

Ref. NINA rapport 1050Kap. 5.1 side 80:

Ut fra genetiske kriterier, kan minimums størrelse til en levedyktig bestand på kort sikt settes til minst $N_e = 50$ individer (forutsetter balansert kjønnsfordeling og likt bidrag til neste generasjon) (Frankham 2006, Heggenes, Røed et al. 2009, Frankham 2010) for at bestanden ikke skal utarmes genetisk relativt raskt. Våre resultater knyttet til genetikk og gytegrøper antyder at bestanden av storørret med tilhørighet til Tokkeåi per i dag er omtrent av denne størrelsesorden eller noe større, selv om N_e estimerer alltid bør vurderes med stor forsiktighet (Wang 2005, Heggenes et al. 2009). Våre data viser ikke vesentlig mindre genetisk variasjon for storørret enn for annen ørret i dag, men antyder likevel at den er inne i, eller nylig har gjennomlevd, en flaskehals (såkalt «bottleneck») som har ført til tap av noe genetisk variasjon. Dette kan henge sammen med den betydelige beskatningen som foregikk over flere år, samt de negative miljøeffektene bestanden har blitt utsatt for som følge av reguleringen og øvrige tiltak i elva. På lengre sikt bør imidlertid en levedyktig bestand være betydelig større, på generell basis i størrelsesorden 500 eller flere individer (Frankham 2006) dersom genetisk variasjon ikke skal tapes. Dessverre finnes lite spesifikk kunnskap om dette for storørret, og vi må basere oss på generell kunnskap. Storørreten i Tokkeåi klassifiseres som sårbar, og svært sårbar for ytterligere negative påvirkninger som for eksempel økt beskatning eller ugunstige miljøforhold i gytelokaliteten. Tiltak som eventuelt gjennomføres i fremtiden bør ha som mål å øke gytebestanden til dette nivå. I den forbindelse anbefales oppfølgende undersøkelser med overvåking og videre utredninger av elvas produksjons-kapasitet.»

Merk spesielt:

Storørreten i Tokkeåi klassifiseres som sårbar, og svært sårbar for ytterligere negative påvirkninger som for eksempel økt beskatning eller ugunstige miljøforhold i gytelokaliteten.

Berglibekken renner fra Espelitjønn og drenerer til Tokkeåi i Hakaflåthylen.

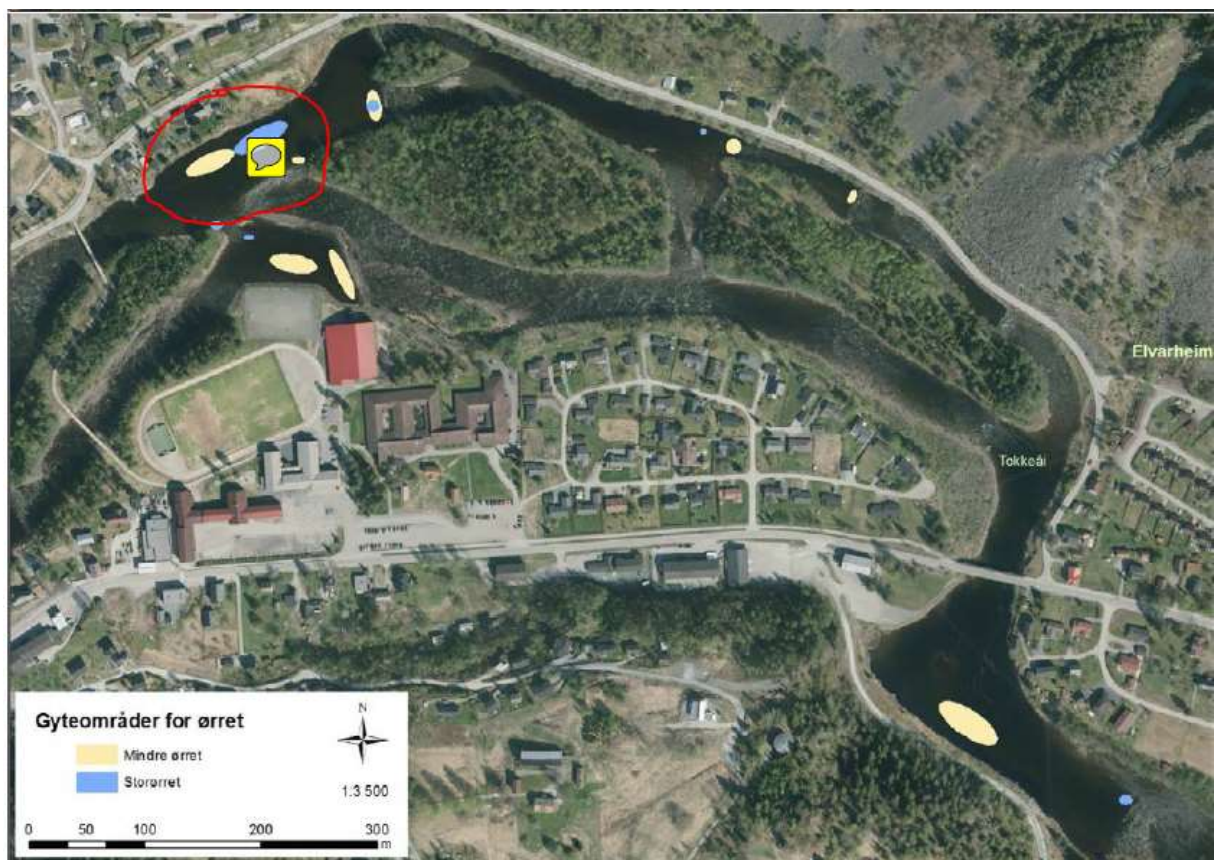
Ref. NINA rapport 1050 Sammendrag side 4.

«Forekomsten av gytegrøper fra storørret var størst i øvre deler av elva. I alt 30 stk (81 %) ble funnet i

Åmøtehylen, mens 8 (21 %) ble funnet i det vestre innløpet til Hakesflothylen. Alle de øvrige gytegrøpene var gravd av mindre ørret. Gytegrøpene fra storørret og mindre ørret var adskilt. Fordelingen av gytegrøpene var forskjøvet noe nedstrøms i Tokkeåi sammenlignet med 2011. De store gytefeltene ble funnet i det indre elveløpet ved Buøy, Elvarheimshylen, Hakaflåthylen. Småørret gravde opp om lag 70 m², mens storørret anvendte i størrelsesorden 225 m² av elvebunnen.»

Ett av de største gytefeltene for storørret ble registrert i Hakaflåthylen ved utløpet av Berglibekken. Gyteområdene storørreten velger er ikke tilfeldig, og egnet areal utgjør bare en liten prosent av totalt elveareal. Det er svært viktig at eksisterende egnet gyteareal ikke forringes eller forminskes da disse antas å være svært viktig for opprettholde en levekraftig stamme.

Ref. NINA rapport 1050 satelittfoto side 49. vår markering av gyteområde med rød ring.

Naturmangfoldlovens § 9 må komme til anvendelse her.

§ 9.(føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

Overføring av vann fra Espelitjenn til Tokke1 vil medføre betydelig endret vannføring i Berglibekken, som igjen påvirker miljøforholdene ved, og nedstrøms bekkeutløpet i Tokkeåi. Når Norges fremste fiskeforskere skriver at Storørreten i Tokkeåi klassifiseres som sårbar, og svært sårbar for ytterligere negative påvirkninger, som for eksempel økt beskatning eller ugunstige miljøforhold i gytelokaliteten, må det tillegges stor vekt.

En direkte konsekvens av endret vannføring i Berglibekken på gytelokaliteten er ikke undersøkt. Det er en stor risiko for at endret vannføring i Berglibekken vil ha ugunstig påvirkning av påvist gytelokalitet for storørret i Hakaflåthylen, som igjen kan medføre alvorlig skade på storørrestammen. NVE må vektlegge forskernes klare anbefaling, når Statkrafts konsesjons søknad om overføring av vann fra Espelitjønn til Tokke1 behandles. Hensynet til storørrestammen må veie tungt i denne saken.

Alternative løsninger for flomsikkerhet i området må utredes før flomsikkerhet kan benyttes som et argument for konsesjon for overføring vann fra Espelitjønn til Tokke1.

NVE nå må utføre en samlet vurdering områder som berøres av vannkraftutbygging og ikke behandle hver konsesjonsøknad isolert. NINA rapport 1050 konkluderer at det er stor sannynlighet for at naturmangfoldet i Bandakdeltaet og Tokkeåi, som er en del av Vest-Telemark, er negativt påvirket av vannkraftregulering. Det understreker betydningen av å bevare det eksisterende naturmangfoldet som fremdeles finnes, og må vektlegges tungt for å unngå ytterligere negativ natur påvirkning i området.

For Tokke JFF
Bjørn Olav Haukelidsæter
Birger Gauslå